

Een verkeerd testament: rente van vóór 2001 belast in box 1

23 juni 2010

Bij de vererving van vermogen wordt de langstlevende ouder vaak overbedeeld ten opzichte van de kinderen-erfgenamen. Heeft de erflater geen testament opgemaakt, dan leidt het wettelijk erfrecht tot die overbedeling. Is er wél een testament, dan wordt daarin veelal een quasi-wettelijke verdeling aangehouden, en dat heeft dezelfde uitkomst. De kinderen krijgen dan een vordering op de langstlevende ouder, die ze – met de opgelopen rente – pas kunnen opeisen als die ouder komt te overlijden (of op andere, in het testament genoemde tijdstippen). Als de langstlevende alle bezittingen en schulden van de nalatenschap krijgt toegescheiden, zijn de onderbedelingsvorderingen/ overbedelingsschulden sinds 2001 gedefiscaliseerd. De rente op deze vorderingen en schulden is daardoor fiscaal niet van belang. Maar dat ligt anders voor de rente op onderbedelingsvorderingen die vóór 2001 is gerijpt. Die oude rente is bij een verkeerde aanpak nog steeds belast, in box 1 tegen het progressieve tarief. Een recente uitspraak van Hof Den Haag illustreert dat.

David Wolf kreeg bij het overlijden van zijn vader in 1971 een onderbedelingsvordering op zijn moeder. Op die vordering werd jaarlijks een enkelvoudige rente van 7% bijgeschreven. Begin 2005 overleed Wolf's moeder. Die had kort vóór haar overlijden bij testament haar dochter Ingrid tot enig erfgenaam benoemd en haar zoon David zijn legitieme portie toegekend. Eind 2005 kreeg David van zijn zus Ingrid zijn onderbedelingsvordering, mét de daarop bijgeschreven rente uitbetaald. Van die rente had € 23.136 betrekking op de periode van vóór 2001.

De inspecteur belaste die rente op grond van overgangsregeling bij de invoering van de Wet inkomstenbelasting 2001. Die regeling bepaalt dat rente die vóór 1 januari 2001 is gerijpt en die ná die datum wordt ontvangen, alsnog belast is in box 1. Die heffing kan achterwege blijven, maar dan moet de rente op de overbedelingsvordering ná het overlijden van de schuldenaar, de langstlevende ouder, teniet gaan door verrekening met de rente op de overbedelingsschuld. En daarvan was volgens de inspecteur geen sprake: David's zus had als enig erfgenaam zijn onderbedelingsvordering met bijgeschreven rente aan hem uitbetaald. David had zijn vordering met rente niet als erfgenaam ontvangen, maar als legitimaris: van verrekening was geen sprake.

Wolf was het daar niet mee eens en legde de zaak voor aan rechtbank Den Haag.

De rechtbank besliste dat de inspecteur de wet correct had toegepast. In de berechte casus werd niet voldaan aan de vereiste verrekening om belastingheffing over de oude, vóór 2001 gerijpte rente te voorkomen. Zo'n verrekening zou zich wél hebben voorgedaan als Wolf rechtstreeks – als erfgenaam - van zijn moeder had geërfd. Maar dat was niet het geval: Wolf's zus was enig erfgenaam, hij had als legitimaris zijn vordering plus bijgeschreven rente ontvangen. Door de invoering van het nieuwe erfrecht per 1 januari 2003 is de positie van de legitimaris veranderd: hij is geen erfgenaam meer, hij heeft een vordering op de erfgenamen. En daardoor kan bij een legitimaris geen sprake meer zijn van een verrekening als bedoeld in de overgangswetgeving. De wetgever heeft het niet nodig gevonden om daar bij de invoering van het nieuwe erfrecht een regeling voor te treffen.

In beroep bij Hof Den Haag speelde belanghebbende zijn laatste troef uit: hij vond dat er sprake was van een onbillijke wetstoepassing. Het Hof wees ook dat verweer af, met de gangbare motivering dat de rechter niet de vrijheid heeft om 'de innerlijke waarde van wettelijke bepalingen en de daaronder ten grondslag liggende keuzes van de wetgever te toetsen'.

Commentaar

Als de moeder/erflater in deze procedure haar zoon niet had onterfd, was de vóór 2001 gerijpte rente op diens onderbedelingsvordering door verrekening teniet gegaan. De belastingheffing over die rente – in de dure box 1 – was dan achterwege gebleven. Een kostbare vergissing, of een bewuste keus van moederlief? Wie zal het zeggen.....